

**VAJİNAL DOĞUM YAPAN KADINLARIN DOĞUMDA VERİLEN DESTEKLEYİCİ
BAKIMA İLİŞKİN ALGILARININ BELİRLENMESİ***
**DETERMINATION OF THE PERCEPTIONS OF WOMEN GIVING VAGINAL BIRTHS ABOUT
SUPPORTIVE CARE IN LABOR**

Ayla ÇAPIK, Serap EJDER APAY***, Tuğçe BAYİN****, Havva ÇİL****
Şule COŞKUN****, Ayşenur ÇAKAN****, Semra BUZRUL******

**Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Erzurum/ Türkiye ORCID ID: [0000-0003-4086-4244](https://orcid.org/0000-0003-4086-4244)

***Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Erzurum/ Türkiye ORCID ID: [0000-0003-0978-1993](https://orcid.org/0000-0003-0978-1993)

****Mezun Öğrenci, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Erzurum/ Türkiye

Yazışma Adresi:

Ayla ÇAPIK

E-Posta: aylakanbur28@hotmail.com

Gönderim Tarihi : 19 Temmuz 2019

Kabul Tarihi : 18 Aralık 2019

ÖZ

Amaç: Bu çalışmanın amacı, vajinal doğum yapan kadınların doğumda verilen destekleyici bakıma ilişkin algılarının belirlenmesidir.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı tiptedir. Araştırmanın evrenini bir kadın doğum hastanesinin postpartum kliniğinde 01 Ekim 2017-31 Mayıs 2018 tarihleri arasında vajinal doğum yapan kadınların tümü, örneklemini ise araştırma kriterlerini karşılayan 296 kadın oluşturmuştur. Veriler kişisel bilgi formu ve doğumda verilen destekleyici bakıma ilişkin kadının algısı ölçeği kullanılarak yüz-yüze görüşme tekniği ile toplanmıştır.

Bulgular: Kadınların yaş ortalaması 28.06±6.03'dür ve %36.8'i ilkökul mezunu, %51'inin gelir durumu orta düzeydedir. Kadınların doğumda verilen destekleyici bakıma ilişkin algıları toplam puan ortalaması 108.34±15.51'dir.

Sonuç: Vajinal doğum yapan kadınların destekleyici bakıma ilişkin algılarının iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir. Doğum sürecinde ebelerin kadınları doğum eylemine hazırlamada ve olumlu doğum deneyimi edinmelerini sağlamada önemli sorumlulukları bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Vajinal doğum; destekleyici bakım; ebe

ABSTRACT

Aim: The aim of this study was to determine the perceptions of women who had vaginal birth on supportive care at labor.

Methods: The research is descriptive. The population of the study consists of all women who had vaginal delivery between 01 October 2017-31 May 2018 in a postpartum clinic of a maternity hospital. The sample consisted of 296 women who met the research criteria. Data were collected by face-to-face interview technique using personal information form and scale of woman's perception of supportive care given to woman in labor.

Results: The mean age of the women was 28.06 ± 6.03 and 36.8% of them are primary school graduates and 51% of them have moderate income level. The total mean score of women's perceptions of supportive care given at labor was 108.34 ± 15.51.

Conclusion: Perceptions of women with vaginal delivery regarding supportive care were found to be good level. Midwives have important responsibilities in the delivery process, preparing women for childbirth and ensuring that they have a positive birth experience.

Keywords: Vaginal delivery; supportive care; midwife

*Bu çalışma 14-16 Kasım 2019, 1. Uluslararası-4. Geleneksel Sağlık Çalışanları Meslek Günleri Sempozyumu'nda sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Atıf için (How to cite): Çapık A, Ejder Apay S, Bayin T, Çil H, Coşkun S, Çakan A, Buzrul S. Vajinal Doğum Yapan Kadınların Doğumda Verilen Destekleyici Bakıma İlişkin Algılarının Belirlenmesi. Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi 2019;2(3):76-80.

GİRİŞ

Doğumda verilen kaliteli bakım, kadına olumlu bir doğum deneyimi yaşatmak için çok önemlidir (Adams and Bianchi 2008). Özellikle doğumda ebeler tarafından verilen destekleyici bakım önemli bir yere sahiptir (Adams and Bianchi 2008). Kadınlar doğum eylemi ile baş etmek ve sağlıklı bir doğum süreci yaşayabilmek için destek almaya ve önemsendiğini hissetmeye gereksinim duyarlar (Adams and Bianchi 2008; Larkin et al. 2009). Doğum eylemi her ne kadar fizyolojik bir olay olsa da beraberinde bir takım korku ve endişeleri de getirebilir. Özellikle doğum korkusu, doğum eylemini olumsuz yönde etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Doğum korkusu, doğum ağrılarının kadın tarafından daha fazla hissedilmesine, (Adams and Bianchi 2008; Alehagen et al. 2006; Lally et al. 2008), doğum memnuniyetinin azalmasına ve sezaryen oranlarının artmasına (Nieminen et al. 2009) yol açmaktadır.

Hem kadınların doğum memnuniyetlerini arttırmanın, hem de normal doğum oranlarının artmasını sağlamanın yolu iyi bir ebelik bakımından geçmektedir. Doğum sürecinin devamlı desteklenmesinin doğumun daha iyi yönetilmesi için önemli bir bileşen olduğu vurgulanmaktadır (AWHONN, 2011). Destekleyici bakım, duygusal ve fiziksel rahatlığı sağlama, bilgi verme, savunuculuk gibi bakımları içermektedir (Bianchi and Adams 2004; Gale et al. 2001). Destekleyici bakım; korkusu veya ağrısı varsa anneye kalmayı, itme sırasında anneye yardım etmeyi, annenin gevşemesini sağlamayı, rahatlama tekniklerini öğretmeyi, anneye doğumun ilerleyişi ile ilgili güven vermeyi, rahatlama teknikleri önermeyi, hastanın mahremiyetini korumayı, ihtiyaçlarını ve korkularını ifade etmesi için cesaretlendirmeyi içermektedir (Miltner 2000). Doğumda kadına sağlanan destekleyici bakım, kadının kontrol duygusunu ve baş etmesini geliştirebilir ve olumsuz deneyim yaşamasını önleyebilir (Adams and Bianchi 2008; Larkin et al. 2009).

Doğumda sağlanan destekleyici bakım, anne ve bebek sonuçlarını olumlu etkilemekte ve doğuma yapılan müdahaleleri azaltmaktadır. Destekleyici bakım; doğum eyleminin süresini kısaltır, sezaryen doğum oranını azaltır, doğum memnuniyetini artırır, oksitosin kullanımını azaltır, epizyotomi uygulanmasını ve perineal travma oranını azaltır, doğum sonu anne-bebek etkileşimi artırır, postpartum depresyon görülme sıklığını azaltır, bebek APGAR skorunun iyi olmasını sağlar ve yenidoğanın yoğun bakım

ünitesine alınması azaltır (AWHONN 2011; Ayers and Pickering 2005; Barnett 2008; Hardin and Buckner 2004; Hodnett et al. 2013; Kashanian et al. 2010; Price et al. 2007; Waldenström 2004).

Doğum eylemi süresince kadınla birlikte olan ebeler, bütüncül bir yaklaşımla bakım vererek, kadınların rahat ve sağlıklı doğum yapmalarını sağlayabilir, anne ve bebek sağlığının gelişimine katkı verebilirler. Bu çalışmanın amacı, vajinal doğum yapan kadınların doğumda verilen destekleyici bakıma ilişkin algılarının belirlenmesidir.

GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırmanın Türü: Araştırma tanımlayıcı tiptedir.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman: Araştırma Erzurum Nenehatun Kadın Doğum Hastanesinin Postpartum Kliniğinde 01 Ekim 2017-31 Mayıs 2018 tarihleri arasında yürütüldü. İlgili hastane, il merkezindeki tek kadın doğum hastanesidir. Hastane doğum oranının yüksek olması ve her kesimden kadının başvuruda bulunması sebebiyle tercih edilmiştir.

Araştırmanın Evren ve Örnekleme: Araştırmanın evrenini verilerin toplandığı tarihler arasında ilgili hastanede vajinal doğum yapan tüm kadınlar oluşturmaktadır. Herhangi bir örnekleme yöntemi kullanılmaksızın araştırmaya katılmayı kabul eden ve araştırma kriterlerini karşılayan 296 kadın örnekleme oluşturmuştur.

Araştırmaya alınma kriterleri:

- İletişim probleminin olmaması
- Vajinal doğum yapmış olmak
- Doğum sonu ilk 24 saat içinde olmak
- Araştırmaya katılmayı kabul etmek

Araştırmaya alınmama kriterleri:

- Sezaryen veya forsepe ya da vakumla doğum yapmış olmak
- Doğumhaneye doğumun ikinci evresinde kabul edilenler
- Doğum ve doğum sonu dönemde herhangi bir komplikasyon olması

Veri Toplama Araçları: Veriler Kişisel Bilgi Formu ve Doğumda Verilen Destekleyici Bakıma İlişkin Kadının Algısı Ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Kişisel Bilgi Formu kadınların tanıtıcı özelliklerini içeren toplam 6 sorudan oluşmaktadır.

Doğumda Verilen Destekleyici Bakıma İlişkin Kadının Algısı Ölçeği: Ölçek vajinal doğum yapmış kadınların, doğumda ebe/hemşire tarafından verilen destekleyici bakıma ilişkin algılarını belirlemek için Uludağ ve Mete tarafından 2013 yılında geliştirilmiştir. Doğumdan sonraki ilk 24 saatte uygulanabilen ölçek, 33 maddeden oluşmaktadır. Ölçek, 'hiçbir zaman' 1, 'bazen' 2, 'genellikle' 3 ve 'her zaman' 4 puan olmak üzere 4'ü likert şeklinde derecelendirilmektedir. Ölçekte üç alt boyut bulunmaktadır. İlk alt boyut kadınların rahat hissetmesini sağlayan davranışları (15 madde; alınabilecek en düşük ve en yüksek puan 15-60), ikinci alt boyut kadınları bilgilendirici davranışları (8 madde; alınabilecek en düşük ve en yüksek puan 8-32) ve üçüncü alt boyut ise kadınları rahatsız edici davranışları (10 madde; alınabilecek en düşük ve en yüksek puan 10-40) içermektedir. Ölçekte 1,2,4,6,8,9,10,11, 13,14,15,18,21,22,23,25,26,27,28,30,31,33 numaralı maddeler doğrudan; 3,5,7,12,16,17,19, 20,24,29, 32 numaralı maddeler ise ters çevrilererek hesaplanır. Ölçekten en az 33; en fazla 132 puan alınmaktadır. Ölçekten ne kadar yüksek puan alınırsa alınan destekleyici bakım o kadar iyi olarak değerlendirilmektedir. Ölçeğin cronbach alfa katsayısı 0.94'dür (Uludağ 2013). Bu çalışmada ise cronbach alfa katsayısı 0.93 olarak bulundu.

Verilerin Toplanması: Veriler, araştırmacılar tarafından yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır.

İstatistiksel Analiz: Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 18.0 paket programında değerlendirildi. Verilerin değerlendirilmesinde; ortalama ve yüzdelik dağılım kullanıldı.

Araştırmanın Etik Yönü: Araştırmaya başlanmadan önce, Erzurum Nenehatun Kadın-Doğum Hastanesinden ve katılımcılardan sözel onam alındı. Araştırma soruları sorulmadan önce, araştırma kapsamına alınan annelere çalışma hakkında bilgi verilerek "Bilgilendirilmiş onam" ilkesi, elde edilen verilerin gizli tutulacağı belirtilerek "Gizlilik ve gizliliğin korunması" ilkesi, araştırmaya gönüllü olarak katılmayı isteyenlerin alınması ile de "Özerkliğe saygı" ilkesi yerine getirilmiştir.

BULGULAR

Kadınların yaş ortalaması 28.06±6.03'dür. Kadınların %36.8'i ilkököl mezunu, %51'inin gelir durumu orta düzeydedir (Tablo1).

Tablo 1. Kadınların Tanıtıcı Özellikleri

Özellikler (n=296)	\bar{X}	SS
Yaş (Min-Max:18-43)	28.06	6.03
Eş Yaş (Min-Max:19-50)	32.05	6.45
	S	%
Eğitim Durumu		
Okur yazar değil	28	9.5
İlkokul	109	36.8
Ortaokul	65	2.0
Lise	63	21.3
Üniversite ve üstü	31	10.5
Eş Eğitim Durumu		
Okur yazar değil	6	2.0
İlkokul	71	24.0
Ortaokul	66	22.3
Lise	98	33.1
Üniversite ve üstü	55	18.6
Gelir Durumu		
Kötü	24	8.1
Orta	151	51.0
İyi	121	40.9

Araştırma kapsamına alınan kadınların doğumda verilen destekleyici bakıma ilişkin algıları incelendiğinde rahatlatıcı davranışlar alt boyutu puan ortalamasının 47.04±8.81, eğitim alt boyutu puan ortalamasının 26.21±4.79, rahatsız edici davranışlar alt boyutu puan ortalamasının 35.08±5.56 ve toplam puan ortalamasının 108.34±15.51 olduğu saptandı. Ölçekten alınabilecek puan aralıklarına göre değerlendirildiğinde kadınların destekleyici bakıma ilişkin algılarının iyi düzeyde olduğu belirlendi (Tablo 2).

Tablo 2. Kadınların Doğumda Verilen Destekleyici Bakıma İlişkin Algıları

Ölçek	Min-Max	$\bar{X} \pm SS$
Alt Boyutu	Rahatlatıcı Davranışlar	15-60 47.04±8.81
	Eğitim	8-32 26.21±4.79
	Rahatsız Edici Davranışlar	10-40 35.08±5.56
	Toplam	49-132 108.34±15.51

TARTIŞMA

Doğum kadın hayatındaki önemli olaylardan biridir. Kadınların sağlıklı bir doğum süreci yaşamaları için destek almaya ve önemsendiğini hissetmeye gereksinimleri

bulunmaktadır (Adams and Bianchi 2008; Larkin et al. 2009).

Yapılan bu çalışma sonucunda kadınların doğumda verilen destekleyici bakıma ilişkin algılarının rahatlatıcı davranışlarda bulunma, eğitim/bilgilendirme ve rahatsız edici davranışlardan kaçınma alt boyutları ve toplam puan açısından iyi düzeyde olduğu saptandı. Doğumhaneye kabul edilen gebelere doğumun başlangıcından itibaren verilen destekleyici ebelik bakımı doğum sürecinin daha sağlıklı geçirilmesi açısından önemlidir. Doğumda sunulan ebelik bakımı ne kadar kaliteli, destekleyici ve olumlu bir yaklaşımda ise kadınların doğum eylemindeki memnuniyetleri de o derece iyi olacaktır. Aynı zamanda doğumda kadına verilen duygusal destek, rahatlatıcı davranışlar, bilgilendirme gibi destekleyici bakım bileşenleri doğum sonuçlarını olumlu olarak etkilemektedir (Adams and Bianchi 2008; Hodnett et al. 2013).

Tayvan'da yapılan bir çalışmada doğum eylemi sırasında ebelerin yardım edici davranışları incelenmiş ve katılımcıların %60'ı ebelerden yardım edici bakım aldıklarını ifade etmişlerdir (Chen et al. 2001). Harvey ve ark. (2002), doğum yapacak annelere rutin doktor müdahalesi ve pilot ebelik bakımı prosedürlerini uyguladıkları çalışmalarında ebelik bakımı alan grubun memnuniyet düzeyinin önemli düzeyde yüksek olduğunu ve doğum deneyimini daha pozitif algıladıklarını bulmuşlardır. 26-40. gebelik haftası primiparlarda yapılan bir diğer çalışmada ise ebeler tarafından prenatal bakım alan kadınların doğum sırasında daha yüksek kontrole sahip olduğu ve doğumdan memnuniyetin daha fazla olduğu belirlenmiştir (Fair and Morrison 2012).

Dağlar ve Güler'in (2004) doğum anında kadınların ebelerden bekledikleri davranışları inceledikleri çalışmalarında, kadınların doğumda ebelerin kendilerini rahatlatmasını, gevşeme tekniklerini öğretmesini, sorularına yanıt vermesini, saygılı davranmasını, doğumda cesaretlendirmesini ve desteklemesini beklediklerini bulmuşlardır.

KAYNAKLAR

Adams ED, Bianchi AL. A Practical Approach to Labor Support. J Obstet Gynecol Neonatal Nurs 2008;37(1): 106-115. Doi: 10.1111/j.1552-6909.2007.00213.x.

Alehagen S, Wijma B, Wijma K. Fear of Childbirth Before, During, and After Childbirth. Acta Obstet Gynecol Scand 2006;85(1):56-62.

Chen ve ark. (2001)'nin yaptığı bir çalışmada, ebelerin doğum eyleminde kadınları rahatlatmak için yanında olma, empati yapma ve cesaretlendirme yaptıkları belirlenmiştir. Aynı çalışmada kadınların bu girişimleri rahatlatıcı buldukları, kendilerini güvende ve kontrol altında hissettikleri bildirilmektedir. Yapılan başka bir çalışmada da kadınlar en fazla cesaretlendirilmeye ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir (Timur ve Hotun-Şahin 2010).

Yapılan bir çalışmada ebeler kadınlara ıkmayı, alternatif doğum pozisyonlarını ve solunum tekniklerini öğretmişler ve doğum eyleminin ilerleyişi, yapılan işlemler hakkında bilgi vermişlerdir. Kadınların %86'sının bu girişimleri yararlı buldukları ve doğumlarını kolaylaştırdığını ifade ettikleri bildirilmiştir (Chen et al. 2001).

Doğum eylemi süresince ebeler tarafından verilen profesyonel destek, kadının kontrol duygusunu geliştirebilir, kadının kendisini değerli görmesini sağlar ve olumsuz doğum deneyimi yaşamasını önleyebilir (Adams and Bianchi 2008; Chen et al. 2001; Larkin et al. 2009).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ebelerin doğum sürecinde kadınları doğum eylemine hazırlamada ve olumlu doğum deneyimi edinmelerini sağlamada önemli sorumlulukları bulunmaktadır. Doğumda ebeler tarafından sunulan destekleyici bakım anne ve fetüs sağlığı açısından vazgeçilmezdir. Doğumda ebeler tarafından yeterli destekleyici bakımı alan kadınların doğum memnuniyetleri artar ve doğumu güzel bir süreç olarak tanımlarlar. Bu durum normal doğuma karşı kadınların hissettikleri korkuyu azaltır ve toplumda normal doğuma yönelik önyargıların kırılması sağlanır. Bu nedenle ebeler doğum eyleminde kadınlara karşı yeterli destekleyici bakımı sunmalıdırlar. Bakımın ne kadar önemli olduğu ebelere yönelik düzenlenen hizmet içi eğitimlerle pekiştirilmelidir. Unutulmamalıdır ki doğumda destekleyici bakım ebeinin en önemli bağımsız rolleri arasındadır.

AWHONN. Nursing Support of Laboring Women. An official Position Statement of the Association of Women's Health, Obstetric & Neonatal Nursing. J Obstet Gynecol Neonatal Nurs 2011;40(5):665-666. Doi: 10.1111/j.1552-6909.2011.01288.x.

- Ayers S, Pickering A.** Women's Expectations and Experience of Birth. *Psychology & Health* 2005;20(1):79-92.
- Barnett GV.** A New Way to Measure Nursing: Computer Timing of Nursing Time and Support of Laboring Patients. *Comput Inform Nurs* 2008;26(4):199-206. Doi: 10.1097/01.NCN.0000304805.23499.3f.
- Bianchi AL, Adams ED.** Doulas, Labor Support, and Nurses. *International Journal of Childbirth Education* 2004;19(4): 24-25.
- Chen CH, Wang SY, Chang MY.** Women's Perceptions of Helpful and Unhelpful Nursing Behaviors During Labor: A Study in Taiwan. *Birth* 2001;28(3):180-185.
- Dağlar G, Güler H.** Ebelerin Doğum Anında Annelere Verdiği Bakım Hizmeti: Annelerin Değerlendirmeleri ve Beklentileri. *Artemis* 2004;5:42-47.
- Fair CD, Morrison TE.** The Relationship Between Prenatal Control, Expectations, Experienced Control, and Birth Satisfaction Among Primiparous Women. *Midwifery* 2012;28(1):39-44.
- Gale J, Fothergill-Bourbonnais F, Chamberlain M.** Measuring Nursing Support During Childbirth. *MCN Am J Matern Child Nurs* 2001;26(5):264-271.
- Hardin AM, Buckner EB.** Characteristics of a Positive Experience for Women Who Have Unmedicated Childbirth. *The Journal of Perinatal Education* 2004;13(4):10-16.
- Harvey S, Rach D, Stainton MC, Jarrell J, Brant R.** Evaluation of Satisfaction With Midwifery Care. *Midwifery* 2002;18(4): 260-267.
- Hodnett ED, Gates S, Hofmeyr GJ, Sakala C.** Continuous Support for Women During Childbirth. *Cochrane Database Syst Rev* 2013;7: CD003766. Doi: 10.1002/14651858.CD003766.pub5.
- Kashanian M, Javadi F, Haghghi MM.** Effect of Continuous Support During Labor on Duration of Labor and Rate of Cesarean Delivery. *Int J Gynaecol Obstet* 2010;109(3):198-200. Doi: 10.1016/j.ijgo.2009.11.028.
- Lally JE, Murtagh MJ, Macphail S, Thomson R.** More in hope than expectation: a systematic review of Women's Expectations and Experience of Pain Relief in Labour. *BMC Med* 2008;6(7):1-10. 10.1186/1741-7015-6-7.
- Larkin P, Begley CM, Devane D.** Women's Experiences of Labour and Birth: An Evolutionary Concept Analysis. *Midwifery* 2009;25(2): e49-e59.
- Miltner RS.** Identifying Labor Support Actions of Intrapartum Nurses. *J Obstet Gynecol Neonatal Nurs* 2000;29(5):491-499.
- Nieminen K, Stephansson O, Ryding EL.** Women's fear of childbirth and preference for Cesarean Section—A Cross-Sectional Study at Various Stages of Pregnancy in Sweden. *Acta Obstetrica et Gynecologica Scandinavica* 2009;88(7):807-813.
- Price S, Noseworthy J, Thornton J.** Women's Experience with Social Presence During Childbirth. *MCN: The American Journal of Maternal/Child Nursing* 2007;32(3):184-191.
- Sleutel MR.** Intrapartum Nursing: Integrating Rubin's Framework with Social Support Theory. *JOGNN* 2003;32(1):76-82.
- Timur S, Hotun-Şahin N.** Kadınların Doğumda Sosyal Destek Tercihleri ve Deneyimleri. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi* 2010;12(1): 29-40.
- Uludağ E.** Doğumda Verilen Destekleyici Bakıma İlişkin Kadının Algısı Ölçeği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, 2013.
- Waldenström U.** Why do Some Women Change Their Opinion About Childbirth Over Time? *Birth* 2004;31(2):102-107.